

Relief and Recovery Efforts after the 2023 Turkey Earthquake from the Perspective of Educational Sciences

Ömer Cem KARACAOĞLU¹ Abdulkadir ÖZKAYA² Cihan ERYILMAZ³
Demet KARACAOĞLU⁴

To cite this article:

Karacaoğlu, Ö. C., Özkaya, A., Eryılmaz, C., & Karacaoğlu, D. (2024). Relief and recovery efforts after the 2023 Turkey earthquake from the perspective of educational sciences [Eğitim bilimleri perspektifinden 2023 Türkiye depremi sonrasında yardım ve iyileştirme çalışmaları]. *Electronic Journal of Education Sciences*, [Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi], 13(25), 1-15. DOI: 10.55605/ejedus.1393847

Research article

Received: 2023-11-21

Accepted: 2024-04-16

Abstract

37 earthquake survivors were interviewed in order to understand and evaluate the experiences of earthquake survivors after the 2023 earthquake in Turkey and to reveal the effectiveness of these experiences and the relief and recovery efforts. These interviews were analyzed with qualitative methods and themes and codes were determined. The interpretation of the data obtained by analyzing the qualitative data revealed that the relief and recovery efforts were generally inadequate. In the interviews, problems such as aid not arriving on time, lack of fair distribution, food and water shortages were mentioned. The research emphasizes that the first support is received from family, friends or relatives and that community solidarity is critical. However, the lack of disaster training of these aid providers indicates the need for more training for future responders. The results suggest the need to ensure emergency planning, trained relief teams and strong communication mechanisms. It is also emphasized that communities' own preparedness can lead to more effective response to disaster situations. Recommendations include a detailed review assessing the effective provision of assistance, a comprehensive study to understand the role of community solidarity, a study investigating the relationship between disaster response effectiveness and the level of education of aid providers, and a study examining the usability of digital curricula.

Keywords: Disaster preparedness, disaster education, earthquake survivor experiences, effectiveness of relief and recovery efforts.

¹ Kibris Batı University, cemkaracaoglu@gmail.com, ORCID NO: [0000-0003-2474-5106](https://orcid.org/0000-0003-2474-5106)

² Mustafa Kemal University, Education Faculty, kayakadir78@gmail.com, ORCID NO: [0000-0002-6962-4597](https://orcid.org/0000-0002-6962-4597)

³ Hatay Provincial Health Directorate, erzcihan@gmail.com, ORCID NO: [0009-0003-4723-9481](https://orcid.org/0009-0003-4723-9481)

⁴ Karşıyaka 15 TEŞAL, dmt.dnmz2014@gmail.com, ORCID NO: [0009-0001-6173-1072](https://orcid.org/0009-0001-6173-1072)

Eğitim Bilimleri Perspektifinden 2023 Türkiye Depremi Sonrasında Yardım ve İyileştirme Çalışmaları

Ömer Cem KARACAOĞLU⁵ Abdulkadir ÖZKAYA⁶ Cihan ERYILMAZ⁷
Demet KARACAOĞLU⁸

Atıf:

Karacaoğlu, Ö. C., Özkaya, A., Eryılmaz, C., & Karacaoğlu, D. (2024). Relief and recovery efforts after the 2023 Turkey earthquake from the perspective of educational sciences [Eğitim bilimleri perspektifinden 2023 Türkiye depremi sonrasında yardım ve iyileştirme çalışmaları]. *Electronic Journal of Education Sciences*, [Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi], 13(25), 1-15. DOI: 10.55605/ejedus.1393847

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 2023-11-21

Kabul Tarihi: 2024-04-16

Öz

2023 Türkiye depremi sonrasında depremzedelerin yaşadıkları deneyimleri anlamak, sağlanan yardım ve iyileştirme çalışmalarının etkililiğini açığa çıkarmak amacıyla 37 depremzede ile gerçekleştirilen görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler nitel yöntemlerle analiz edilerek tema ve kodlar belirlenmiştir. Nitel verilerin analiziyle elde edilen verilerin yorumlanması ile yardım ve iyileştirme çalışmalarının genel olarak yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır. Görüşmelerde, zamanında ulaşılmayan yardımlar, adil dağıtım eksikliği, yiyecek ve su sıkıntısı gibi sorunlar dile getirilmiştir. Araştırma, ilk desteklerin aile, arkadaşlar veya yakınlardan alındığını, sosyal dayanışmanın kritik olduğunu vurgulamaktadır. Ancak, bu yardım sağlayan bireylerin afet eğitimi eksikliği, gelecekteki müdahale ekipleri için daha fazla eğitim gerekliliğini göstermektedir. Sonuçlar, acil durum planlaması, eğitilmiş yardım ekipleri ve güçlü iletişim mekanizmalarının sağlanması gerekliliğini öne sürmektedir. Ayrıca, toplumların kendi hazırlıklarını yapmalarının afet durumlarına daha etkili müdahale sağlayabileceği vurgulanmaktadır. Öneriler arasında, yardımın etkili bir şekilde sağlanmasını değerlendiren detaylı bir inceleme, sosyal dayanışmanın rolünü anlamak için kapsamlı bir çalışma, afet müdahale etkinliği ile yardım sağlayanların eğitim düzeyi arasındaki ilişkiyi araştıran ve dijital eğitim programlarının kullanılabilirliğini inceleyen bir çalışma yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler: Afetlere hazırlık, afet eğitimi, depremzede deneyimleri, yardım ve iyileştirme çalışmalarının etkililiği.

⁵ Kıbrıs Batı Üniversitesi, cemkaracaoglu@gmail.com, ORCID NO: [0000-0003-2474-5106](https://orcid.org/0000-0003-2474-5106)

⁶ Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, kayakadir78@gmail.com, ORCID NO: [0000-0002-6962-4597](https://orcid.org/0000-0002-6962-4597)

⁷ Hatay İl Sağlık Müdürlüğü, erzcihan@gmail.com, ORCID NO: [0009-0003-4723-9481](https://orcid.org/0009-0003-4723-9481)

⁸ Karşiyaka 15 TEŞAL, dmt.dnmz2014@gmail.com, ORCID NO: [0009-0001-6173-1072](https://orcid.org/0009-0001-6173-1072)

Giriş

Depremlerin insan yaşamına olan yıkıcı etkileri kaçınılmaz bir gerçektir. Dünya genelinde meydana gelen depremlerin etkilerini hisseden binlerce insan, bu olaylarla baş etmeye çalışmaktadır (Polat ve Gül, 2023). Geleneksel olarak doğal etkiler olarak değerlendirilen depremler ve diğer afetler, 21. yüzyılda iklim değişikliğinin etkilerinin şiddetlenmesi ve küreselleşmiş bir dünyada sosyo-ekolojik sistemlerin giderek karmaşık hale gelmesi nedeniyle daha büyük bir önem kazanmıştır (Becken vd., 2014; Rosselló vd., 2020). Doğal afetlerin neden olduğu ölümler, yaralanmalar, arama kurtarma operasyonları ve hastalık türleri gibi konularda sahip olunan bilgi ve beceriler, etkili bir müdahale için gerekli yardım malzemelerini, donanımını ve personelini belirlemek açısından kritik öneme sahiptir (Noji, 1991; Noji, 2000).

Afetler ve iklim değişikliği kaynaklı olaylar, doğa güçleri felaketlerini tetikleyebilir; ancak birçok az gelişmiş ülkede, çevresel bozulma, yoksulluk ve hızlı nüfus artışı gibi faktörler, doğal tehlikeleri büyük felakete dönüştüren ana etkenlerdir (Wijkman ve Timberlake, 2021). Varolguş (2021) Türkiye'de deprem sonrası yeniden yapılanmada mağdurların kimliğinin, yaşam tarzının ve istihdam olanaklarının dikkate alınmadığını tespit etmiştir. Türkiye, sürekli olarak deprem, sel ve heyelan gibi doğal afetlerle karşılaşan bir coğrafi konumdadır. Yaşanan büyük afetler, önemli kayıplara neden olmuş ve ülke kalkınmasına engel teşkil etmiştir. Bu sebeple, afet öncesi, sırası ve sonrasında ortaya çıkabilecek kayıpları en aza indirme amacıyla bir dizi mevzuat ve yönetmelik hazırlanmış, yeni düzenlemeler getirilmiştir. Bu çabaların ötesinde, toplumun afetlere karşı daha etkin bir şekilde başa çıkabilmesi için gönüllü yapılanmalar da oluşturulmuştur. Bu yapılanmalar, afet durumlarında hızlı ve etkili bir şekilde müdahale edebilme kapasitesine sahip olmayı hedeflemiştir. Bu sayede, sadece resmi kurumların değil, toplumun genel katılımıyla afetlere daha etkin bir şekilde mücadele edilebilir ve olası kayıplar minimize edilebilir (Aydemir, 2021).

Afet sonrası sürdürülebilir toparlanma sürecine toplumun katılımı, kalkınma söyleminde ve gelişmekte olan ülkelerle ilgili literatürde genellikle ihmal edilen bir konudur. (Islam vd., 2020). Bu bağlamda, Türkiye'deki 2023 depremi gibi olayların incelenmesi, toplumların riskleri daha iyi anlamalarına yardımcı olabilir. Toplum ne kadar hazırlıklı ve bilinçli olursa, bölge sakinleri de afetlere karşı o kadar dirençli olabilir. Hükümetin ve kar amacı gütmeyen kuruluşların, afet yönetiminde toplumla işbirliği yapma yetenekleri arttıkça, toplumun afetlere karşı başa çıkma kapasitesi güçlenebilir (Lin ve Lee, 2023). Toplumsal dayanıklılığın ve eğitsel hazırlığın, doğal afetlere karşı mücadelede ve toparlanmada kritik bir rol oynadığı açıkça ortaya konmaktadır (Joseph vd., 2020). Eğitim kurumlarının afetlere hazırlamak için yeterli acil durum programlarına sahip olmaması da endişe vericidir (Nipa, 2020). Afet eğitimi, bireyleri daha etkili hazırlayarak afetlerden korur, müdahalede bulunmayı güçlendirir, kayıpları azaltır, iyileşme sürecini hızlandırır ve sosyal sermayeyi artırır (Mızrak, 2018). Afetler açısından eğitim bu denli önemliyken afet yönetim döngüsündeki ana terimler isimli bir çalışmada (Kahraman vd., 2021) eğitim kavramı hiç geçmemekte, AFAD (2023) açıklamalı afet yönetimi terimleri sözlüğünde afet eğitimi yer almamakta, Birleşmiş Milletler Afet Azaltma Stratejisi terimler sözlüğünde (UNISDR, 2009) ise afetlere hazırlık boyutunda eğitime değinilmektedir. Hâlbuki sadece afet öncesi ve afet sırasında yapılacakların eğitimlerle öğrenilmesi değil afet sonrasında yapılacakların vatandaşlarca öğrenilmesi gerçek anlamda hayati öneme sahiptir. Bu nedenle deprem sonrasında depremzedelerin yaşadıkları deneyimleri anlamak, değerlendirmek, sağlanan yardım ve iyileştirme çalışmalarının etkililiğini ortaya çıkarmak toplumların afetlere hazırlanmasına ışık tutabilir. Depremzedelerin deneyimlerinin anlaşılması, eğitim ve eğitim programlarını zenginleştirebilir. Yaşanmış deneyimlere

odaklanan, empati ve insan merkezli bir yaklaşım benimseyen eğitimler, afetlere hazırlık sürecinde daha etkili olabilir. Ayrıca, deneyimlerin değerlendirilmesi, yardım ve iyileştirme çalışmalarının etkililiğini ölçmeye yardımcı olarak, gelecekteki afetlere karşı toplumları daha dirençli kılabilir ve katılımı artırabilir. Toplumları afetlere hazırlamak için düzenlenen eğitim ve programlar, gerçek yaşam deneyimlerine dayanarak daha etkili ve duyarlı bir şekilde katkı sağlayabilir.

Doğal afetler, insanlık tarihindeki en kritik ve etkileyici olaylardan biri olarak varlığını sürdürmektedir. Bu felaketler, küresel düzeyde toplumları derinden etkileyerek, acil yardım ve iyileştirme çalışmalarının ne kadar hayati önem taşıdığını ortaya koymaktadır. Türkiye, tarih boyunca birçok depremle karşılaşmış bir ülke olup, en sonuncusu olarak 2023 Türkiye depremi, bu acil yardım ve iyileştirme çabalarının ne kadar kritik olduğunu bir kez daha göstermiştir. Hem Türkiye'de hem de dünyada pek çok kişi bu depremin neden bu kadar ölümcül olduğunu sorgulamıştır. Oduoye ve diğerleri (2023) Richter ölçeğine göre 7.8 büyüklüğündeki depremin yaklaşık 100 km (62 mil) uzunluğundaki bir fay hattı boyunca önemli hasara yol açtığını ve savunmasız vatandaşlar için ciddi bir tehdit oluşturduğunu vurgulamıştır. Çalışmada, çeşitli zorluklar nedeniyle etkilenen nüfusun karşı karşıya kaldığı artan tehlikeleri göz önünde bulundurarak hükümete ve diğer güçlü ülkelere hızlı askeri yardım önerilmiştir. Başarılı bazı arama kurtarma çalışmalarına rağmen, eleştiriler afet bilinci ve okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi ihtiyacının altını çizmiştir. Türkiye, tarihsel süreç içinde çeşitli doğal afetlere maruz kalmış bir coğrafyada konumlanmaktadır ve bu afetlerin en yıkıcılarından biri olan 6 Şubat 2023 depremi, ülkenin önemli bir kısmını etkisi altına almıştır. Bu felaketin ardından, depremzedelerin yaşadığı deneyimlerin anlaşılması ve değerlendirilmesi, sağlanan yardım ve iyileştirme çalışmalarının etkililiğinin ortaya çıkarılması açısından önemli görülmüştür. Varol ve Gültekin'e (2016) göre ekonomik ve sosyal kayıplara neden olan, sosyal hayatı kesintiye uğratan ve ani olarak gelişen olaylar olarak tanımlanan afetler, çok disiplinli bir yaklaşımı gerektiren afet çalışmaları hem teknik hem de sosyal bilimler bakış açısı ile yürütülmelidir. Disiplinlerarası bir yaklaşım benimseyen bu çalışmada, 2023 Türkiye depremi sonrasında depremzedelerin yaşadığı deneyimlerinin neler olduğu ve sağlanan yardım ve iyileştirme çalışmalarının ne kadar etkili olduğu problem olarak görülmüştür. Bu problem doğrultusunda araştırmanın temel amacı, depremzedelerin yaşadıkları deneyimleri anlamak, değerlendirmek ve bu deneyimlerin, sağlanan yardım ve iyileştirme çalışmalarının etkililiğini eğitim bilimleri bakış açısıyla açığa çıkarmaktır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma hedeflerine ulaşılmaya çalışılmıştır:

1. Deprem sonrasında yapılan yardım ve iyileştirme çalışmaları niteliğinin açığa çıkarılması
2. Deprem sonrasında depremzedelere ilk yardım ve desteğin kimin tarafından yapıldığının belirlenmesi
3. Yardım sağlayan kişilerin eğitim düzeyinin ve bilgisinin belirlenmesi
4. Depremzedelerin, yardımlardan ve iyileştirme çalışmalarından ne kadar memnun kaldıklarının belirlenmesi
5. Depremzedelerin ihtiyaçlarının ne düzeyde ve ne kadarının karşılandığının belirlenmesi

Yöntem

Araştırmada nitel yaklaşım benimsenmiş ve depremzedelerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yaparak veri toplanmıştır. Veriler içerik analizi ile yorumlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma, 6 Şubat 2023 tarihindeki Türkiye depreminde sağ kurtulan 37 gönüllü depremzede ile gerçekleştirilmiştir. Bu depremzedeler, farklı meslek, yaş, cinsiyet ve sosyo-ekonomik özelliklere sahip bireyler arasından seçilmiştir.

Veri Toplama

Araştırmada ihtiyaç duyulan nitel veriler için araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun güvenilirlik ve geçerliğinde uzman görüşü alınmıştır. Depremzedelere beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular yöneltilerek veriler toplanmıştır. Bu sorulara verilen cevaplar için herhangi bir ölçeklendirme yapılmamıştır. Sorular sırasıyla aşağıdaki gibidir:

1. Deprem sonrasında yapılan yardım ve iyileştirme çalışmaları ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
2. Deprem sonrasında size ilk desteği kim sağladı?
3. Destek sağlayanlar eğitilmiş miydi?
4. Deprem sonrasındaki davranış ve yardımlardan memnun kaldınız mı?
5. İhtiyaçlarınız karşılandı mı?

Görüşme formundaki sorular, depremzedelerin yaşadıkları, hissettikleri ve deneyimledikleri konuları anlamak amacıyla taşımaktadır.

Veri Analizi

Araştırmada 37 depremzede ile yapılan görüşmeler ile toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile nitel yaklaşım kullanarak yorumlanmıştır. İçerik analizi, araştırmacının metin, görüntü veya ses gibi iletişim biçimlerini inceleyerek belirli konular, temalar veya desenler hakkında bilgi elde etmeyi amaçlayan bir veri analizi yöntemidir. Bu yöntem, araştırma verilerinin sistematik ve objektif bir şekilde analiz edilmesine olanak tanır. Araştırmacılar, içerik analizi kullanarak metinlerin derinlemesine anlamını çözebilir, önemli kavramları belirleyebilir ve veriler arasında ilişkileri keşfedebilirler. Görüşme yanıtları tematik analize tabi tutulmuştur (Braun ve Clarke, 2006; Bryman, 2008). Tematik analizde, önce yanıtlar tekrar tekrar okundu, sonra yanıtlardaki tipik ve atipik kalıpların sınıflandırılması yapıldı ve en son belirlenen kalıpların göstergesi olan alıntıların seçimi yapıldı. Böylelikle kategoriler temalara dönüştürüldü.

Etik kurul izni

Araştırma, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 27.10.2023 tarihinde onay almıştır (Karar No: 10/1).

Bulgular

Depremzedelerin yaşadıkları, hissettikleri ve deneyimledikleri konuları anlamak için yapılan görüşmelerde, deprem sonrasındaki yardım ve iyileştirme çalışmalarına ilişkin görüşler nitel yöntemlerle analiz edildi. Depremzedelerle gerçekleştirilen görüşmelerde, yardım ve iyileştirme çalışmalarının niteliğini belirlemek amacıyla "Deprem sonrasında yapılan yardım ve iyileştirme çalışmaları ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?" sorusu soruldu. Bu soruya ek olarak, destek sağlayanların kim olduğu, eğitim seviyeleri, memnuniyet düzeyleri ve ihtiyaçların karşılanıp karşılanmadığı gibi konulara odaklanmak için ilave sorular yönlendirildi.

Görüşmelerden elde edilen veriler nitel analizle incelenerek çeşitli temalar, kodlar ve görüş örnekleri belirlendi. Elde edilen bulgular, Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Yardım ve İyileştirme Çalışmalarına İlişkin Depremzede Görüşleri

Temalar	Kodlar	Görüşler
Yardım ve dağıtım sorunları	Yardımların yetersizliği	Yardımlar çok yetersizdi, birçok kişiye ulaşmadı.
	Yardımların adil bir şekilde dağıtılmaması	Yardımların adil dağıtılmadığını düşünüyorum, bazıları daha fazla aldı.
	Yardımların geç ulaşması	Çadırlar ve temel malzemeler geç ulaştı, bu da durumu daha da kötüleştirdi.
	Yiyecek ve su sıkıntısı	Yiyecek ve su eksikliği ciddi bir sorundu, bu konuda daha etkili bir planlama yapılmalı.
Yardım kaynakları	Aile ve yakınlarının yardımlarının önemi	Ailemizden ve yakınlarımızdan gelen yardımlar hayat kurtarıcıydı.
	Gönüllülerin katkıları	Gönüllüler, gerçekten yardıma ihtiyaç duyanlara ulaşmada büyük bir rol oynadı.
	Komşuların yardım edici rolü	Komşular arasındaki dayanışma, moral bulmamıza yardımcı oldu.
	Resmi ekiplerin (Kızılay, AFAD, Jandarma) etkisi	AFAD ve Jandarma gibi ekipler, koordinasyonlu bir şekilde çalışarak büyük bir yardım sağladı.
Yardım edenlerin eğitimi	Yardım edenlerin eğitiminin yetersizliği	Yardım edenler genellikle bilgisizdi, ne yapacaklarını bilmiyorlardı.
	Yardım edenlerin kısmen bilgili ve eğitilmiş olduğu	Bazı gönüllüler bilgili ve eğitilmişti, bu da yardımların daha etkili olmasını sağladı.
	Yardım edenlerin eğitim durumu hakkında bilgi eksikliği	Eğitim düzeyi konusunda bir fikrim yoktu, bu da bir sorun oluşturabilir.
Memnuniyet düzeyi	Genel memnuniyetsizlik	Genel olarak memnun değilim, daha iyi bir koordinasyon gerekiyordu.
	İlgili ve memnun olunan durumlar	Ekipler ilgili ve yardımseverdi, onlara minnettarım.
	Kısmi memnuniyet ifadeleri	Kısmen memnunum, bazı konularda daha fazla yardım beklerdim.
	İncitici ve rahatsız edici durumlar	İncitici davranışlarla karşılaştım, bu da zor bir süreç haline getirdi.
	İlgili ve şefkatli yardım ifadeleri	İlgili ve şefkatliydi.
İhtiyaçların karşılanması	Temel ve fizyolojik ihtiyaçların karşılanması	Temel ihtiyaçlarımız hızlı bir şekilde karşılandı, bu önemliydi.
	İhtiyaçların kısmen karşılanması	Bazı ihtiyaçlarımız kısmen karşılandı, daha fazla destek gerekiyordu.
	İhtiyaçların karşılanmaması	Üzgünüm, ihtiyaçlarımız pek karşılanmadı, özellikle psikolojik destek.
	Psikolojik ve sosyal ihtiyaçların karşılanmaması	Sosyal ihtiyaçlarımız göz ardı edildi, bu da duygusal olarak zorlayıcı oldu.

Deprem sonrasında yapılan yardım ve iyileştirme çalışmalarına ilişkin çoğu depremzede yardımların yetersiz olduğunu ifade etti. Önemli sayıda depremzede yardımların adil biçimde ulaştırılmadığını ve dağıtılmadığını belirtti. Depremzedelerin bazıları yardımların ve çadırların geç geldiğini, deprem bölgesinde yiyecek ve su sıkıntısı yaşandığını, yardımların kısa sürdüğünü vurguladı. Buna karşın az da olsa yardımların yeterli olduğunu söyleyen depremzedeler oldu. Bu bulgulara göre yardımların depremzedelere zamanında ve adil ulaştırılmasında ciddi sıkıntılar yaşandığı söylenebilir. Yardımların ve iyileştirme çalışmalarının niteliğine ilişkin depremzede görüşlerine örnekler aşağıda verilmiştir.

Depremzede 1: Deprem sonrasında yapılan yardım ve iyileştirme genel anlamda yetersizdi. Bulduğum köye yeterince yardım geldi ama kısa sürdü. Ayrıca barınma için talep ettiğimiz çadırlara çok geç ulaştık bundan dolayı çok zor durumlarda kaldık. İlk desteği amcamın oğlu sağladı. Yardım sağlayanların afet desteği konusunda pek bilgileri yoktu. Deprem sonrası davranışlar ve yardımlardan memnunum, kısa sürmesi dışında memnun kaldık.

Depremzede 10: Yardım ve iyileştirmeler yetersiz ve karmakarışıktı. Kimin ne yaptığı belli değildi. Yardımlar bazı yerlere fazlasıyla giderken bazı yerlere neredeyse hiç uğramıyordu bile... Ayrımcılık vardı. Deprem sonrasında bana kimse destek sağlamadı. Kendi imkânlarımla kurtuldum. Hatta ben ilk 16 gün boyunca insanlara gönüllü olarak destek sağlamaya çalıştım. Destek sağlayanlarının çoğunluğunun eğitimsiz olduğu düşüncesindeyim. Gösterilen davranışlardan ve yapılan yardımlardan memnun kalmadım. Deprem alanında olduğum süreçte yardımlardan faydalanamadım. İhtiyaçlarım karşılanmadı. Kendi ihtiyaçlarımı kendim imkânsızlıklar içerisinde karşılamaya çalıştım.

Depremzede 16: Deprem ilk günlerinde bize ulaşan bir yardım yoktu. Sonraki günlerde yardıma ilk gelenler gönüllülerdi. Bu konuda resmi kurumlar çok yetersiz kaldılar. İlk günlerde kendimizi terk edilmiş hissettik. İlk gün kendi kendimize destek olmaya çalıştık. Deprem 2 veya 3. gününde Eskişehir'den gelen bir gönüllü bize yardım sağladı (Yiyecek, hijyen ve gıda). Bir kısmı eğitimliydi. Bize yardım sağlayan gönüllülerin davranış ve yardımlarından memnunduk. Temel ihtiyaçlarımız karşılandı.

Depremzede 31: Deprem sonrasında ilk bir ay deprem bölgesinde eşim ve oğlum yardımlara gönüllü olarak katıldı. Daha sonra şehir dışından oğlumun arkadaşlarının bizim için ayarladıkları otelde kaldık. Orada düzenli olmasa da bize yardımlar yapılıyordu. Ancak geri döndükten sonra depremzedelere sağlanan hiçbir yardımdan faydalanamadık. Ortada kaldık. Barınma sorunu yaşadık. Bazı yerlere yardımlar fazlasıyla gitti bazı yerlere ise hiç yardım gitmedi. Hiçbir şekilde adil davranılmadı. Deprem sonrasında bize ilk desteği ailem ve diğer akrabalarım sağladı. Bize yardım edenler deprem ve afet desteği konusunda eğitimleri yoktu. Kaldığımız otel dışında bize karşı davranış ve yardımlardan memnun kalmadık. Yaşadığımız deprem bölgesinde hiçbir ihtiyacımız karşılanmadı.

Görüşme notları incelendiğinde depremzedelere ilk destek olanların akrabaları, arkadaşları, ailesi ve yakınları olduğu anlaşılmaktadır. Depremzedelere deprem afeti sonrasında ilk yardım edenlerin ailesi ve yakınları olduğu söylenebilir. Daha sonra sırasıyla gönüllüler, komşular ve arama kurtarma ekipleri gelmektedir. Depremde destek olan aile üyeleri, akraba ve yakınların, gönüllülerin, komşuların afet eğitimi almamış olduğu ve yeterli bilgiye sahip olmadığı bulgulardan anlaşılmaktadır. Depremde ilk destek olanlara ve destek olanların eğitimlerine ilişkin depremzede görüşlerine örnekler aşağıda verilmiştir.

Depremzede 4: Yapılan yardım ve iyileştirmeler yetersizdi. Daha koordineli olabilirdi. Gerekli ilk desteği ailemden alabildim. Yaralıyım, hastaneler aktif olmadığından alanda bulunan gönüllü olarak gelen bir doktor ve hemşirenin bana yardımları oldu. Ailem deprem konusunda eğitilmiş değildi ancak

doktor ve hemşire eğitimliydi. Bana destek sağlayanlardan memnundum. Ancak genel anlamda hayır memnun değildim. Kısmen karşılanabildi.

Depremzede 14: Deprem sonrasındaki yardımlar yetersizdi. Çok daha iyi olabilirdi. Yardımların çoğu şehir dışındaki halk tarafından gelen yardımlardı. Deprem sonrasında ilk desteği şehir dışından gelen akrabalarımız sağladı. Destek sağlayanların bir kısmı eğitimliydi. Halk tarafından gelen yardımlardan memnun kaldım. İhtiyaçlarımız karşılandı.

Görüşme notları incelendiğinde depremzedelere ilk destek olanların arasında doktor, mühendis, öğretmen gibi gönüllü profesyonellerin yer aldığı ve onların afet sonrası destek konusunda eğitilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Depremzedelerin eğitilmiş ve gönüllü olarak destek olan kişilerin yardım ve çalışmalarından genelde memnun olduklarını ifade ettikleri söylenebilir. Bulgulara göre deprem sonrası yapılacak çalışmalarda ve müdahalelerde travma sonrası davranış ve yaklaşımlar ile ilgili eğitilmiş ve bilgili olunması gerektiği söylenebilir. Depremde ilk destek olanların davranış ve tutumlarına ilişkin depremzede görüşlerine örnekler aşağıda verilmiştir.

Depremzede 6: Deprem sonrasında yapılan yardımlar yetersizdi. Geç geldiler. Yardımlar adil dağıtılmadı. Depremden sonraki ilk desteği ailem sağladı. Ailem dışında kimseden kimsen destek alamadım. Herkes kendi çabası ile kurtulmaya çalışıyordu. İlk fırsatta şehirden ayrıldık. Ailem deprem konusunda bilinçliydi. Depremden sonra evden hiçbir şey almadan çıkmıştık. Üzerimizdeki kıyafetlerimizden başka hiçbir şey yoktu. Gittiğimiz yerdeki yardımlardan faydalanmak istediğimizde maaş sahibisiniz size yardım veremeyiz dediler. Davranış ve yardımlardan hiç memnun kalmadık. Yardım ekipleri tarafından ihtiyaçlarım hiç karşılanmadı. Şehre geri döndüğümde bile ailem dışında yardım ekiplerinden herhangi bir yardım almış değilim.

Depremzede 8: Yardımların yetersiz olduğunu düşünüyorum. Yardımlar adil dağıtılmadı. Yeterince ulaşamadı. İlk desteği yakınarımdan aldım. Destek sağlayanlar eğitilmiş değillerdi. Davranışlar ve yardımlardan memnun kalmadım. Dilenciymişiz gibi hissettirildi. İhtiyaçlarımızın karşılanmasında yetersiz kalındı.

Depremzede 30: İlk iki hafta etrafımızda hiç yardım görmedik. İki hafta sonra güvenlik endişemiz olduğu için il dışında bir otelde barındık. Depreme yakalandığımız ilde çalışmalar çok yetersizdi. Bize destek olan hiçbir resmi kurum yoktu. İlk desteği biz kendimize sağladık, daha sonra kendi imkânlarımızla eşimin iş yerine sığındık. Destek olanlar eğitilmiş değildi. Depremden iki hafta sonra il dışında bir otelde barındık. Oteldeki görevliler bize karşı genel anlamda iyiydi, memnunduk. Ancak 1.5 ay sonra deprem bölgesine geri döndüğümüzde hiçbir yardımdan faydalanamadık. Hatta yardımlar için başvuru yapmamıza rağmen üzerinizde araba görünüyor diyerek depremzede olmamıza rağmen depremzedelere sağlanan hiçbir yardım bize sağlanmadı. Hatta bize karşı davranışları rahatsız ediciydi. Depremden sonra gittiğimiz ildeki otelde düzenli olmasa da bize gerekli yardımlar sağlanıyordu. Ancak ikametimiz olan deprem bölgesine geri döndüğümüzde valilik ve AFAD bize hiçbir destek sağlamadı.

Depremzede görüşlerinden deprem bölgesinde deprem sonrasındaki destek ve yardımların yetersiz, rahatsız edici ya da incitici olduğu ifadelerine rastlanmakta, gönüllülerin ve yakınların desteklerinin daha memnun edici olduğunu vurgulayan görüşlerle sıklıkla karşılaşılmaktadır. Ayrıca depremzedeler ile ilgili yapılan görüşmeler sonucunda birçok ihtiyacın aile üyeleri, akrabalar, arkadaşlar ve gönüllüler tarafından karşılandığı, bu durumdan memnun oldukları ancak resmi kurum ve kuruluşların ihtiyaçlarını yeterince karşılamadığı, bu durumdan da memnun olmadıkları anlaşılmıştır. Deprem sonrasındaki destek ve yardımlarda

İhtiyaçların karşılanıp karşılanmadığına ilişkin depremzede görüşlerine örnekler aşağıda verilmiştir.

Depremzede 2: Deprem sonrasında yapılan yardımların organize olmamasından dolayı halka ulaşma noktasında yetersiz kaldığını düşünüyorum. Deprem sonrasında üç gün boyunca aç susuz bir şekilde arabada yaşadım. Yardımların gecikmesinden dolayı şehri terk etmek zorunda kaldım. Biz şehirden ayrıldıktan sonraki iyileştirme çalışmalarına hâkim değilim bu konuda fikrim yok. Deprem sonrasındaki ilk desteği bize kimse sağlamadı biz kendi kendimize kurtuluşu aradık. Destek sağlayanların eğitilmiş olduğunu sanmıyorum. Etrafta sadece gönüllüler vardı. Karşılaştığım davranış ve yardımlardan hiç memnun kalmadım. İhtiyaçlarım karşılanmadı.

Depremzede 12: Yardımlar koordineli ve düzenli olmadığı için gerekli gıda ve ihtiyaçlar yeterince karşılanmadı. Bazı yerlerde yardımlar olmadı ve ihtiyaçlar karşılanmadı. Çok yetersizlerdi. Deprem sonrasında ilk desteği kendi kendimize sağladık. Halkın kendisinden başka kimsesi yoktu. Deprem 2. gününden sonra gönüllüler gelmeye başladı ve destek olmaya çalıştılar. Destek sağlayanların çoğu bu konuda yeterince eğitilmiş değildi. Deprem 2. gününden itibaren Konya İtfaiyesini, Siirt'ten gelen askerleri, Tokat, Ankara ve Adana'dan gelen gönüllüleri görmeye başladık. Gelen gönüllüler canla başla çalıştılar. Onlardan memnun kaldık, ellerinden geleni yapmaya gayretliyidiler. Deprem bölgesine gelen gönüllüler ellerinden geleni yapmaya çalıştılar ancak koordinasyon sağlanamadığı için birçok yerin ihtiyaçları yeterince karşılanamadı.

Depremzedeler, genel olarak yardımların yetersiz olduğunu ve birçok kişiye ulaşmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca, çadırlar ve temel malzemelerin gecikmeli ulaşması da durumu daha da zorlaştırmıştır. Bu durum, acil durumda hızlı ve etkili bir yardım dağıtımının ne kadar önemli olduğunu vurgular. Depremzedeler, aile, gönüllüler ve komşular arasındaki dayanışmanın da büyük bir öneme sahip olduğuna dikkat çekmişlerdir. Bu dayanışma, toplum içinde güçlü ilişkilerin, afet durumlarında insanların dayanıklılığını artırabileceğini gösterir. Yardım edenler arasındaki eğitim düzeyi, depremzedelerin yardımlardan ne kadar etkilendiklerini belirlemede önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Bilgili ve eğitilmiş gönüllülerin daha etkili olduğuna dair görüşler, gelecekteki yardım ekiplerinin eğitim düzeyine daha fazla önem verilmesi gerektiğini gösterir. Depremzedelerin genel memnuniyet düzeyleri, yardım koordinasyonu ve iletişimin önemine işaret etmektedir. İlgili ve yardımsever ekipler, olumlu bir deneyim sağlamıştır. Ancak, koordinasyon eksiklikleri ve incitici davranışlar, memnuniyetsizlik yaratabilir. Temel ihtiyaçların hızlı bir şekilde karşılanması, depremzedelerin genel memnuniyetini artırmıştır. Ancak, psikolojik ve sosyal ihtiyaçların ihmal edilmiş olması, bu alanda daha fazla çaba gerektiğini göstermektedir. Bu yorumlar, deprem sonrası yardım ve müdahalelerin etkili olabilmesi için daha iyi planlama, eğitim, koordinasyon ve duyarlılık gerektiğini öne çıkarır. Ayrıca, toplumsal dayanışma ve bireylerin kendi hazırlıklarını yapmalarının önemi vurgulanmaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma bulgularına dayanarak, depremzedelerle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler ışığında sonuçlara ulaşılmış ve bu sonuçlar alanyazın ile tartışılmıştır.

Deprem sonrasında, bir dizi zorlukla karşılaşmış olmalarına rağmen yapılan yardım ve iyileştirme çabalarının yetersiz kaldığı, yardımların adil bir şekilde dağıtılamadığı, çadırların gecikmeli bir şekilde temin edildiği ve deprem bölgesinde yiyecek ve su sıkıntısının yaşandığı belirlenmiştir. Jalali (2002) tarafından yapılan 17 Ağustos 1999 depremi sonrasındaki yardım

ve iyileştirme sürecini inceleyen araştırma da benzer sonuçlara ulaşmıştır. Çalışma, sivil toplum kuruluşları ve medyanın, hayatta kalanların savunucusu olarak nitelendirildiğini belirtmiştir. Türkiye'nin zaman içinde afetlerden ders çıkarmadığı ve yeterince hazırlık yapmadığı ortaya çıkmaktadır. Deprem sonrasında ilk müdahale ve desteğin akrabalar, arkadaşlar, aile üyeleri ve yakınlar tarafından yapıldığı araştırma bulguları doğrultusunda ulaşılan bir sonuçtur. Depremzedelere deprem afeti sonrasında ilk yardım edenlerin ailesi ve yakınları olduğu belirlenmiştir. Daha sonra sırasıyla gönüllüler, komşular ve arama kurtarma ekipleri gelmektedir. Bodas ve diğerleri (2019) tarafından yapılan bir çalışma, afet sırasında ve sonrasında arama kurtarma faaliyetlerine katılanların genellikle aile üyeleri, komşular ve çevrede bulunanlar olduğunu vurgulamıştır. Özellikle büyük depremlerin ardından, enkaz altında mahsur kalan kişilerin kurtarılması, genellikle yakın çevre tarafından gerçekleştirilmektedir. Buna karşın araştırmada ortaya çıkan önemli bir bulgu da şudur ki, yardım sağlayanların büyük bir kısmı afet eğitimi almamış ve gerekli bilgiye sahip değildir. Profesyonel arama kurtarma ekiplerinin ilk saatlerde yetersiz kalabileceği ve tüm afetzedelere ulaşamayabileceği düşünüldüğünde, bu durumun ciddiyeti daha da artmaktadır. Buna göre, acil bir durumda bölgede kimin bulunacağını tahmin etmek mümkün olmadığından, kitlesel nüfusun, arama ve kurtarma hizmetleri sağlama becerilerini kolaylaştırabilecek ilgili bilgilerle donatılmasına hayati bir ihtiyaç vardır (Bodas vd., 2019; Karacaoğlu, 2024a; Peleg vd., 2018). Araştırmada, depremde destek olan aile üyeleri, akraba ve yakınların, gönüllülerin, komşuların önemli bir kısmının afet eğitimi almamış olduğu ve yeterli bilgiye sahip olmadığı bulgulardan anlaşılmaktadır. Bodas ve diğerleri (2019) profesyonel arama kurtarma ekiplerinin büyük ölçekli depremlerde ilk 24-48 saat içinde müdahalede yetersiz kalabileceklerini veya ilgilenilmesi gereken çok sayıda mağdur nedeniyle tüm afetzedelere ulaşamamış olabileceklerini vurgulamaktadır. Aydemir (2021) nitelikli afet yönetimi sistemi için toplumun aktif katılımını sağlamanın gerekliliğini vurgulamaktadır. Vatandaşların, kendilerini, ailelerini ve yakınlarını koruma içgüdüleri, afet yönetim sistemine gönüllü olarak katılmak istemelerine yol açmaktadır. Bu demektir ki, nitelikli afet yönetim sistemi ancak toplumun bu sürece aktif olarak dâhil olmasıyla mümkündür. Bu katılım, vatandaşların afetlere hazırlıklı olma, acil durumlarda etkili bir şekilde tepki gösterme ve diğer toplum üyelerine yardım etme kapasitelerini geliştirmelerini sağlar. Sadece yetkililerin değil, toplumun genel katılımıyla oluşturulan bir afet yönetim sistemi, afet anında hızlı ve koordineli bir müdahale olanağı sağlayabilir. Afetlerde ilk yardım ve arama kurtarma becerilerinin toplum genelinde daha yaygın olması için vatandaşlık eğitimi kapsamında temel becerilerin kazandırılması önemlidir. Karacaoğlu (2024b) tarafından yapılan araştırmada, vatandaşların afet sırasında ve sonrasında arama kurtarma ekiplerine yardımcı olmak, toplanma noktalarına gitmek, sağlıklı iletişim ve koordinasyon sağlamak, sakin ve umutlu kalmak, arama kurtarma ekipleriyle işbirliği yapmak gibi öncelikli becerilere sahip olmaları gerektiği belirlenmiştir. Bu noktada, deprem arama kurtarma eğitim programlarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, acil durumlarda toplumun etkili bir şekilde müdahalede bulunabilmesi için hayati bir öneme sahiptir.

Afet sonrasındaki ilk desteği sağlayan gönüllüler arasında doktor, mühendis, öğretmen olması yardımların daha profesyonel olmasını sağlamaktadır. Bu bulguya dayanarak belli meslek grubundaki profesyonellere afet sonrası ilk müdahale, arama ve kurtarma konularında eğitim programları düzenlenebilir. Karacaoğlu (2023) deprem arama kurtarma eğitim programının tasarlanması için gerekli bilgilerin kullanılmasını sağlayan temel becerilerin belirlenmesi ve söz konusu eğitim programının bu becerilere göre hazırlanması belki de deprem afeti ile ilgili yapılacak öncelikli işlerinden başında olması gerektiğini vurgulamaktadır. Aynı çalışmada araştırmacı, Türkiye’de arama kurtarma ile ilgili sistematik bir eğitimin olmayışına, bu beceri ve yeterlilikleri kazandırmaya yönelik uygulamaların eksikliğine dikkat çekmektedir.

Arama ve kurtarma genellikle afet sonrası müdahale aşamasında odak noktasıdır. “Altın 72 saat” prensibiyle işletilmektedir; ancak, her bir operasyonun gerçek verimliliği gözden geçirilecek bir standarttan yoksundur. Chiu ve diğerleri (2020) tarafından yapılan araştırma, 51 deprem ve 10 yağış kaynaklı felaketin arama kurtarma vakaları sırasında sürekli güncellenen ölü sayısı verilerine dayanarak, arama kurtarmanın farklı aşamalarının ilerlemesini ve zaman maliyetlerini gözden geçirmek için çeşitli ölü sayılarına karşılık gelen göstergeler geliştirmiştir. Oluşturulan göstergelerin analizi yoluyla, sonuçlar söz konusu göstergelerin arama kurtarma etkinliğini değerlendirebileceğini göstermiştir. Yağış kaynaklı afetlerin arama kurtarma verimliliğinin deprem afetlerinden çok daha düşük olduğu vurgusu deprem sonrası arama kurtarma beceri ve yeterliliklerinin önemini ortaya koymaktadır. Araştırmamızda depremedelerin eğitilmiş ve gönüllü olarak destek olan kişilerin yardım ve çalışmalarından genelde memnun oldukları belirlenmiştir. Araştırmada deprem sonrası yapılacak çalışmalarda ve müdahalelerde travma sonrası davranış ve yaklaşımlar ile ilgili eğitilmiş ve bilgili olunması gerektiği ortaya çıkmıştır. Arama kurtarma ekiplerine ve vatandaşlara arama kurtarma becerilerini kazandıracak kısa ve etkili dijital eğitim programları geliştirilmesi yararlı olacaktır. Daoud ve diğerleri (2016) tarafından vurgulandığı gibi; her ne kadar daha sanayileşmiş ülkeler ve geçmiş nesiller hızlı ekonomik kalkınmanın meyvelerinden yararlanmış olsa da Türkiye gibi daha az sanayileşmiş, daha fakir ülkeler ve gelecek nesiller üzerindeki gerçek maliyetler araştırma bulgularından da anlaşılacağı üzere acı verici bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Dünyadaki tüm ülkeler hem kendilerinin hem de küresel komşularının çocuklarına sağlıkları ve canlarıyla bu bedeli ödetmektedir. Artık daha adil eğitim ve ekonomi politikaların, daha kapsayıcı eğitim programları geliştirmenin zamanı gelmiştir.

Araştırmada, depremede görüşlerinden deprem bölgesinde deprem sonrasındaki destek ve yardımların yetersiz, rahatsız edici ya da incitici olduğu ifadelerine rastlanmıştır. Benzer olarak Dabiri ve diğerleri (2021) insani yardım dağıtımında koordinasyon eksikliği ile merkezi yönetim eksikliğini ve hizmet sağlayıcılar arasında koordinasyon eksikliğini deprem afetinde önemli riskler arasında göstermiştir. Platt ve Drinkwater (2016), Türkiye'deki deprem sonrası yönetim için bir yaklaşım önermektedir. Bu yaklaşım, sadece acil ihtiyaçların karşılanmasını değil, aynı zamanda altyapı ve ekonominin yeniden inşası, yaşam kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi gibi daha uzun vadeli planlama hedeflerini de içermektedir. Bu şekilde, depremin hemen ardından yapılan müdahalelerle beraber, gelecekteki sürdürülebilirlik ve dayanıklılık da göz önünde bulundurulmaktadır. Önerilen bu dengeleyici yaklaşım, sadece güvenlik önlemlerine odaklanmak yerine, kentsel dokunun dayanıklılığını artırmayı da amaçlamaktadır. Bu, afet sonrası toplumun sadece acil durumlarla değil, uzun vadeli etkilerle de başa çıkabilmesini sağlamayı hedeflemektedir. Araştırmada, gönüllülerin ve yakınların desteklerinin daha memnun edici olduğunu vurgulayan görüşlerle sıklıkla karşılaşmıştır. Ayrıca depremedeler ile ilgili yapılan görüşmeler sonucunda birçok ihtiyacın aile üyeleri, akrabalar, arkadaşlar ve gönüllüler tarafından karşılandığı, bu durumdan memnun oldukları ancak resmi kurum ve kuruluşların ihtiyaçlarını yeterince karşılamadığı, bu durumdan da memnun olmadıkları anlaşılmıştır. Deprem sonrasında depremedelerin en çok temel ve fizyolojik ihtiyaçlarının karşılandığı, diğer ihtiyaçlarının kısmen karşılandığı belirlenmiştir. Araştırmada depremedelerin psikolojik ve sosyal ihtiyaçların karşılanmasının da göz ardı edilmemesi gerektiği saptanmıştır. Bu saptamaya benzer olarak Solhi ve diğerleri (2022) tarafından yapılan araştırmada sağlık hizmetleri, ruh sağlığı, sosyal sağlık ve sağlık yönetimi gibi birincil ihtiyaçlar konusunda acil ve özel sağlık ihtiyaçlarını karşılayacak merkezler kurulması gerekliliği vurgulanmıştır. Ayrıca depremden etkilenen bölgelere rehberlik edecek kurumların oluşturulması önerilmiştir.

Sonuç olarak, deprem sonrası yardım ve iyileştirme çalışmalarının genel olarak yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır. Depremzedeler, yardımların zamanında ulaşmaması, adil dağıtılmaması ve çeşitli ihtiyaçların karşılanmamasından kaynaklı sıkıntılar yaşamışlardır. Depremzedelerin çoğu, ilk desteklerini aile üyeleri, arkadaşları veya yakınlarından almışlardır. Bu sonuç toplumsal dayanışmanın ve kişisel ilişkilerin afet durumlarında kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Yardım edenler arasında eğitim düzeyinin düşük olduğuna dair belirtiler bulunmaktadır. Bu durum, gelecekteki afet müdahale ekipleri için daha fazla eğitim ve bilgi düzeyi sağlanması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yardım koordinasyonu ve iletişimde yaşanan sorunlar, depremzedelerin memnuniyetsizliklerine yol açmıştır. Daha etkili bir koordinasyon ve iletişim planının afet sonrası yardım çalışmalarında önemli olduğu vurgulanmaktadır. Temel ihtiyaçların hızlı bir şekilde karşılanması, depremzedelerin memnuniyetini artırmıştır. Ancak, psikososyal destek ve sosyal ihtiyaçların ihmal edilmesi, afet sonrası müdahalelerin daha kapsamlı olması gerektiğini göstermektedir. Araştırma, toplumsal dayanışma ve bireylerin kendi hazırlıklarını yapmalarının, afet durumlarında daha dirençli olmalarını sağlayabileceğini vurgulamaktadır. Deprem sonrası yardım ve iyileştirme çalışmalarının daha etkili olabilmesi için acil durum planlamasının, eğitilmiş yardım ekiplerinin ve güçlü iletişim mekanizmalarının önemi ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, toplumların ve bireylerin kendi hazırlıklarını yapmaları ve gerekli afet okuryazarlığı becerilerini kazanmaları, afet durumlarına daha etkili bir şekilde müdahale edilmesine katkı sağlayabilir.

Araştırma sonuçları yapılacak çalışma ve araştırmalara ışık tutmuştur. Hangi faktörlerin deprem sonrasındaki yardımların etkili olmasına katkı sağladığını belirlemek üzere ve hangi yardımların hızlı ve adil bir biçimde ulaştırılması gerektiği ile ilgili daha detaylı bir inceleme yapılabilir. Toplumsal dayanışmanın ve afet okuryazarlığının, afet durumlarında oynadığı rolü anlamak için daha kapsamlı bir çalışma yapılabilir. Bireylerin kendi hazırlıklarını yapmalarının toplumun genel direncini artırıp artırmadığı incelenebilir. Yardım sağlayanların eğitim düzeyi ile afet müdahale etkinliği arasındaki ilişki araştırılabilir. Daha fazla eğitim alan bireylerin afet durumlarında nasıl bir rol oynadığı belirlenebilir. Afet sonrası müdahalelerde psikososyal destek ve sosyal ihtiyaçların daha iyi karşılanması için öneriler geliştiren bir araştırmanın yapılması da depremzedelerin uzun vadeli iyileşmesine nasıl katkıda sağlanacağını anlaşılmasına yardımcı olabilir. Yardım koordinasyonu ve iletişimde yaşanan sorunlara odaklanan bir çalışma, daha etkili bir yardım sağlama stratejisi geliştirmeye yönelik öneriler sunabilir. Arama kurtarma ekiplerine ve vatandaşlara yönelik dijital eğitim programlarının geliştirilmesi ve kullanılabilirliğinin incelendiği bir çalışma, afet sonrası müdahalelerde eğitilmiş personelin rolünü vurgulayabilir. Profesyonel arama kurtarma ekiplerinin afet sonrası müdahaledeki yeterliliklerini değerlendiren bir çalışma yapılabilir. Hangi beceri ve yeteneklerin eksik olduğu belirlenerek eğitim programları buna göre düzenlenebilir. Uluslararası insani yardım koordinasyonundaki eksikliklere odaklanan bir çalışma, bu alandaki zorlukları ve iyileştirme potansiyellerini ele alabilir. Ayrıca gerçek yaşam becerilerine dayalı afet okuryazarlığı temel becerileri, bu becerilere dayalı afet okuryazarlığı ölçeği ve eğitim programı geliştirilmelidir. Depremzedelerin bilgiye erişimi, medya güvenilirliği, bilimsel verilere ulaşımı ve veri okuryazarlığı ile ilgili yapılacak çalışmalar da afetlere hazırlık adına önemli katkılar sağlayacaktır. Elbette bu öneriler sosyal bilimler ve pedagojik perspektifinden sunulmuştur. Depremlere karşı binaların dayanıklılığını artırmaya, mevcut binaların güçlendirme yöntemlerine, deprem öncesi ve sonrasında yeraltı su seviyelerindeki değişimlerin deprem üzerindeki etkilerine, afet durumlarında hızlı ve etkili iletişimi sağlamak adına geliştirilen yeni iletişim teknolojileri ve stratejilerine, halkın doğru bilgilere erişimini artırmak için sosyal medyanın etkili kullanımına, risk haritalarının geliştirilmesi ve güncellenmesine, afet sonrasında temiz ve sürdürülebilir enerji kaynaklarının hızlı bir şekilde nasıl

sağlanabileceğine, toplumun psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak adına geliştirilen yöntemlere, depremlerin su temini ve atık yönetimi üzerindeki etkilerine ilişkin yeni araştırmalar ilgili bilim insanları tarafından önerilmelidir.

Lisans Bilgileri

Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi'nde yayımlanan eserler Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Copyrights

The works published in Electronic Journal of Education Sciences are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Etik Beyannamesi

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen kurallara uyulduğunu ve “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirmediğimizi beyan ederiz. Aynı zamanda yazarlar arasında çıkar çatışmasının olmadığını, tüm yazarların çalışmaya katkı sağladığını ve her türlü etik ihlalinde sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu bildiririz.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik kurul adı: Araştırma, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Etik kurul karar tarihi: 27.10.2023

Etik kurul belgesi sayı numarası: 10/1

Kaynakça

- AFAD (2023). *Açıklamalı afet yönetimi terimleri sözlüğü*. Erişim adresi <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu>.
- Aydemir, A. (2021). Afet yönetim sisteminin incelenmesinde gönüllülük hizmetleri ve bazı sivil toplum kuruluşları. *Afet ve Risk Dergisi*, 4(2), 387-394. <https://doi.org/10.35341/afet.986933>
- Becken, S., Mahon, R., Rennie, H. G., & Shakeela, A. (2014). The tourism disaster vulnerability framework: An application to tourism in small island destinations. *Natural hazards*, 71, 955-972. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11069-013-0946-x>
- Bodas, M., Peleg, K., Shenhar, G., & Adini, B. (2019). Light search and rescue training of high school students in Israel—Longitudinal study of effect on resilience and self-efficacy. *International journal of disaster risk reduction*, 36, 101089. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2019.101089>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bryman, A. (2016). *Social research methods* (5th Ed.). Oxford University Press.

- Chiu, Y. Y., Omura, H., Chen, H. E., & Chen, S. C. (2020). Indicators for post-disaster search and rescue efficiency developed using progressive death tolls. *Sustainability*, 12(19), 8262. <https://doi.org/10.3390/su12198262>
- Dabiri, M., Oghabi, M., Sarvari, H., Sabeti, M. S., Kashefi, H., & Chan, D. W. (2021). Assessing the post-earthquake temporary accommodation risks in Iran using fuzzy Delphi method. *The Open Construction & Building Technology Journal*, 15(1). <http://dx.doi.org/10.2174/1874836802115010093>
- Daoud, A., Halleröd, B., & Guha-Sapir, D. (2016). What is the association between absolute child poverty, poor governance, and natural disasters? A global comparison of some of the realities of climate change. *PLoS one*, 11(4), e0153296. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0155653>
- Islam, E., Abd Wahab, H., & Benson, O. G. (2020). Structural and operational factors as determinant of meaningful community participation in sustainable disaster recovery programs: The case of Bangladesh. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 50, 101710. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2020.101710>
- Jalali, R. (2002). Civil society and the state: Turkey after the earthquake. *Disasters*, 26(2), 120-139. <https://doi.org/10.1111/1467-7717.00196>
- Joseph, J. K., Anand, D., Prajeesh, P., Zacharias, A., Varghese, A. G., Pradeepkumar, A. P., & Baiju, K. R. (2020). Community resilience mechanism in an unexpected extreme weather event: An analysis of the Kerala floods of 2018, India. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 49, 101741. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2020.101741>
- Kahraman, S., Polat, E., & Korkmazıyürek, B. (2021). Afet yönetim döngüsündeki ana terimler. *Avrasya Terim Dergisi*, 9(3), 7-14. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1847608>
- Karacaoğlu, Ö. C. (2023). Afet eğitimi kapsamında bir araştırma önerisi: Beceri temelli deprem arama kurtarma eğitimi programının geliştirilmesi. *14. Uluslararası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresi (ICONTE'2023)*, 139-139. <https://www.iconte.org/bildiri-ozeti-kitabi>
- Karacaoğlu, Ö. C. (2024). A creative research proposal in citizenship education: Digital disaster literacy curriculum. In *International Conference on Lifelong Education and Leadership for All (ICLEL 2023)*, 244-253. Atlantis Press. https://doi.org/10.2991/978-94-6463-380-1_24
- Karacaoğlu, Ö. C. (2024b). Basic disaster skills during and after disaster according to the opinions of firefighters. *European Journal of Arts, Humanities and Social Sciences*, 1(2), 18-32. [https://doi.org/10.59324/ejahss.2024.1\(2\).03](https://doi.org/10.59324/ejahss.2024.1(2).03)
- Lin, B. C., & Lee, C. H. (2023). Conducting an adaptive evaluation framework of importance and performance for community-based earthquake disaster management. *Natural Hazards*, 115(2), 1255-1274. <https://doi.org/10.1007/s11069-022-05594-3>
- Mızrak, S. (2018). Eğitim, afet eğitimi ve afete dirençli toplum. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 56-67. <https://doi.org/10.21666/muefd.321970>
- Noji, E.K. (1991). Natural disasters. *Critical care clinics*, 7(2), 271-292. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0749070418303063>

- Noji, E. K. (2000). The public health consequences of disasters. *Prehospital and disaster medicine*, 15(4), 21-31. <https://doi.org/10.1017/S1049023X00025255>
- Nipa, T. J., Kermanshachi, S., Patel, R., & Tafazzoli, M. (2020). Disaster Preparedness Education: Construction Curriculum Requirements to Increase Students' Preparedness in Pre-and Post-Disaster Activities. *EPiC Series in Built Environment*, 1, 142-151. <https://doi.org/10.29007/c9s4>
- Oduoye, M. O., Nazir, A., Gharaibeh, R. S., Yoruk, E., Sulakci, A. B., Nafula, W. P., & Akilimali, A. (2023). Devastating earthquake in Turkey: a call for global action. *IJS Global Health*, 6(2), e128. <https://doi.org/10.1097/GH9.000000000000128>
- Peleg, K., Bodas, M., Shenhar, G., & Adini, B. (2018). Wisdom of (using) the crowds: Enhancing disasters preparedness through public training in Light Search and Rescue. *International journal of disaster risk reduction*, 31, 750-757. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2018.07.027>
- Platt, S., & Drinkwater, B. D. (2016). Post-earthquake decision making in Turkey: Studies of Van and Izmir. *International journal of disaster risk reduction*, 17, 220-237. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2016.03.010>
- UNISDR (2009). *United Nations international strategy for disaster reduction terminology on disaster risk reduction*. Erişim adresi https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ge/GE_isdr_terminology_2009_eng.pdf
- Varol, N. & Gültekin, T. (2016). Afet antropolojisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59). <https://doi.org/10.17755/esosder.263244>
- Varolgüneş, F. K. (2021). Success factors for post-disaster permanent housing: example of Turkish Earthquakes. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11(1), 115-130. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1339368>
- Wijkman, A. & Timberlake, L. (2021). *Natural disasters: acts of God or acts of man?*. Routledge. <https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/19841817656>